

HRVATSKA
UDRUGA
POSLODAVACA

CRO INDUSTRIZA

Udruga kemijske industrije · Udruga metalne industrije · Udruga elektroindustrije · Udruga drvne i papirne industrije · Udruga tekstilne i kožne industrije

Nacionalni centar za klasterne

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

Hrvatska
Udruga
Poslodavaca

CRO INDUSTRIZA

**Usporedba najugroženijeg
industrijskog sektora RH sa BK 6**

mr.sc. Vladimir Kovačević

direktor CRO INDUSTRIZE HUP-a

INDUSTRIJSKA HRVATSKA 2015
SKUPŠTINA HUP CRO INDUSTRIZE

**ulazak industrije
u krizu bez
imuniteta**

U kojem je stanju industrija RH dočekala krizu

Sindrom “duplih škara”

1. škare – rezale/režu polagano profit industrije

Rast troškova poslovanja

Neporezni nameti

Identificirano 245 neporeznih nameta koji su sa 5.534 milijarde kuna u 2002. narašli na 12.466 milijardi kuna 2007. te 16 milijardi kuna u 2008.

Rast ostalih troškova poslovanja

(Energija, Komunalne usluge, Osnovne sirovine) u zadnjih 6 mjeseci

- U 8 od 10 poduzeća cijene energenata povecale za 44%
- U 5 od 10 poduzeća su se povećale cijene komunalnih usluga i nameta, generirane od lokalne uprave i samouprave, u zadnjih 6 mjeseci za 17,5%
- U 2 od 10 poduzeća su se povećale cijene komunalnih usluga generiranih na nacionalnoj razini za 10,6%
- U 7 od 10 poduzeća su se povecale cijene osnovnih sirovina i repromaterijala za proizvodne djelatnosti
- U 5 od 10 poduzeća se cijena rada povećala u zadnjih 6 mjeseci, za 9,7%
- Od svih poduzeca obuhvaćenih istraživanjem kod polovice poduzeća su se ukupni troškovi uslijed navedenih povećanja troškova povećali za 10%.
- U 4 od 10 poduzeća troškovi su se povecali do 20%, a svakom desetom poduzeću su se ovim poskupljenjima ukupni troškovi povećali za 30 %.

Troškovi rada i pritisak na povećanje cijene rada

Zakon o minimalnoj plaći – snažan pritisak na tekstilnu i drvnu industriju

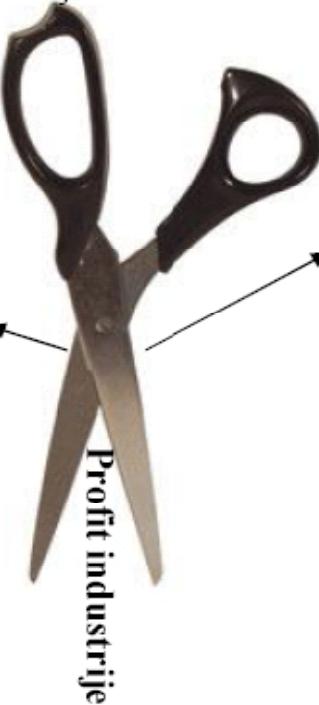
Zakon o radu – povećanje ukupnih rashoda industrije s osnove rasta broja dana GO za 1,97 milijardi kuna te smanjenja prihoda industrije s osnove manjeg broja prekovremenih sati i rasta broja dana godišnjeg odmora 3,8 milijarde kuna

Prve škare režu dugo i polagano profit hrvatskih neto industrijskih izvoznika

Tečaj

Tečajna politika-destimulirajuća za neto izvoznike

Tečaj i gubici na tečajnim razlikama neto industrijskih izvoznika (bez turizma) od 2001.-2007. = 8 milijardi kuna (50% gubitka je ostvarilo 30 najvećih neto izvoznika a ostalih 50% je raspoređeno na 1970 neto izvoznika)

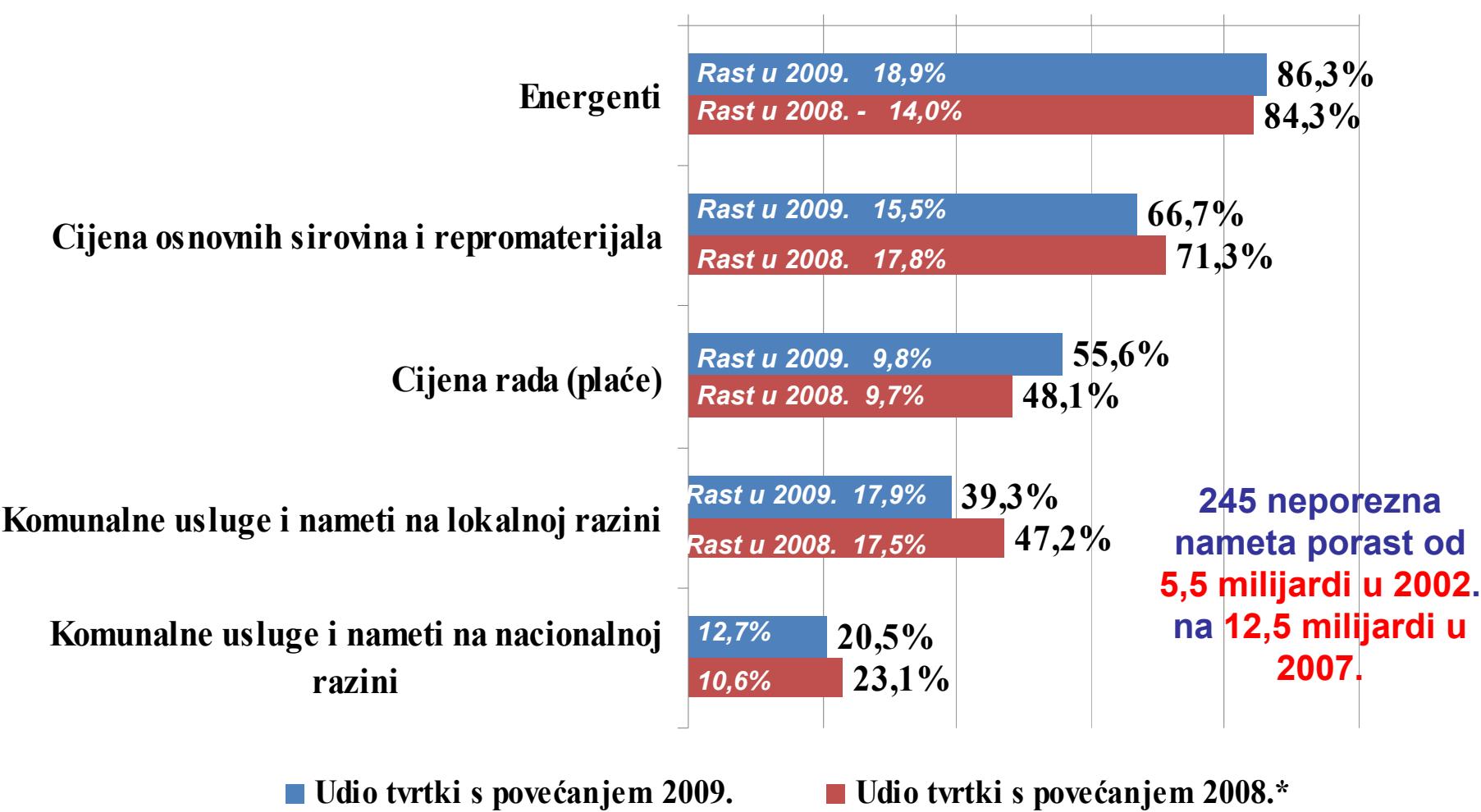

Rast troškova poslovanja industrije

Rast u 2008. u odnosu na 2007. i rast u 2009. u odnosu na 2008. godinu
Prosječan postotak rasta i postotak poduzeća obuhvaćenih rastom troškova

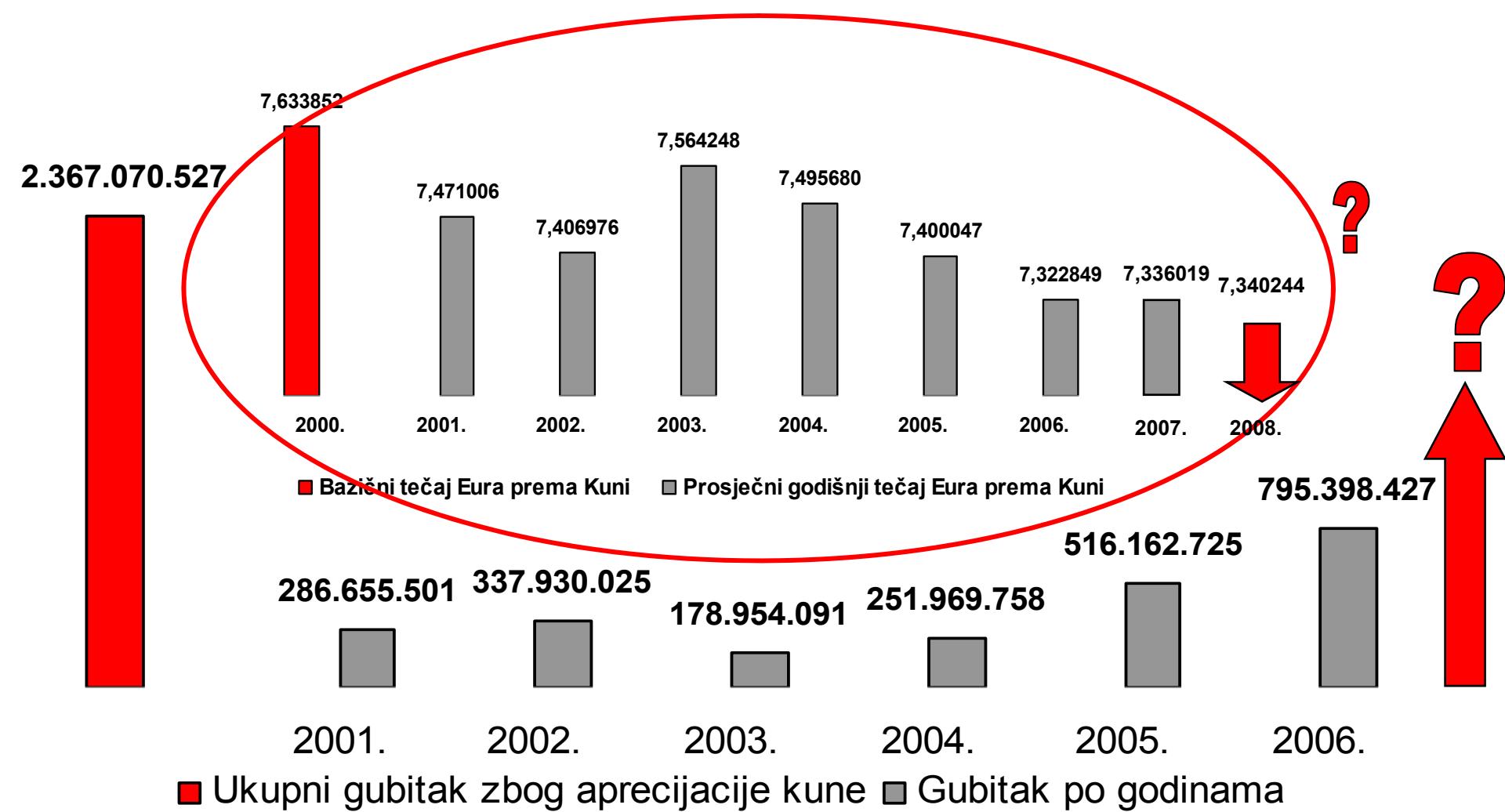
Postotak poduzeća obuhvaćen rastom troškova

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Gubitak industrijskih netto izvoznika zbog aprecirane kune 2001.-2006.godine

u milijardama kuna

U kojem je stanju industrija RH dočekala krizu

Sindrom “duplih škara”

2. škare –režu brzo i snažno temelje industrije

Druge škare režu brzo i snažno i to temelje
oslabljenih hrvatskih neto industrijskih
izvoznika

Utjecaj globalne krize

Otkazani ugovori i dodatan pritisak na gubitak poslova

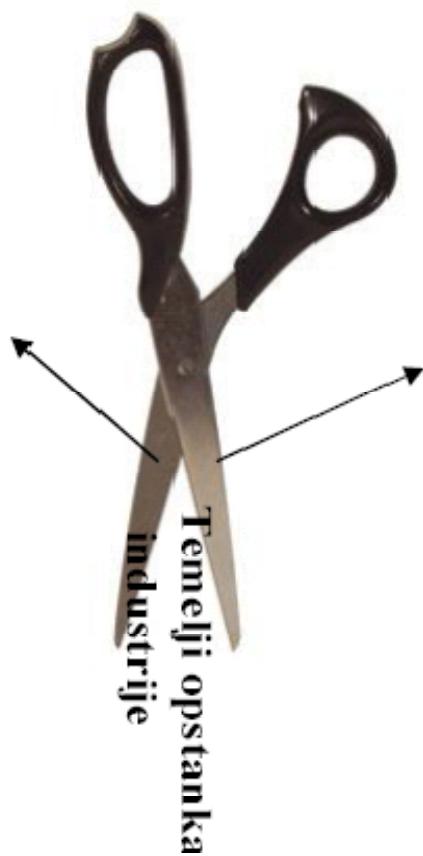
U 11 i 12 mjesecu smanjenje narudžbi u prosjeku između 20 i 30% u odnosu na 2008. Pritisak stranih kupaca kojima je smanjena potražnja na daljnje otkazivanje ugovora „s ciljem prebacivanja odgovornosti na naša poduzeća“

Nelikvidnost

Skraćivanje rokova plaćanja prema državi i produženje plaćanja države prema poslovnom sektoru

Problem financiranja

Smanjenje količine plasmana te rast cijena novca i kredita

Plinska kriza

Direktne štete na postrojenjima

Uništenje strojeva i opreme zbog zamrzavanja i puknuća nastalih kao posljedica neisporuke plina i temperatura koje su bile u minusu.

Poslovne štete

Zakašnjenje isporuke (plaćanje penala i otkazivanje ugovora)

Bolovanja

Rad nekih poduzeća i djelatnika na minusima

Trošak alternativnog energenta za grijanje ili pokretanje strojeva

Rast troškova energetika u 1. mjesecu za 90%

Plaćanje prekovremenih u dostizanju rokova

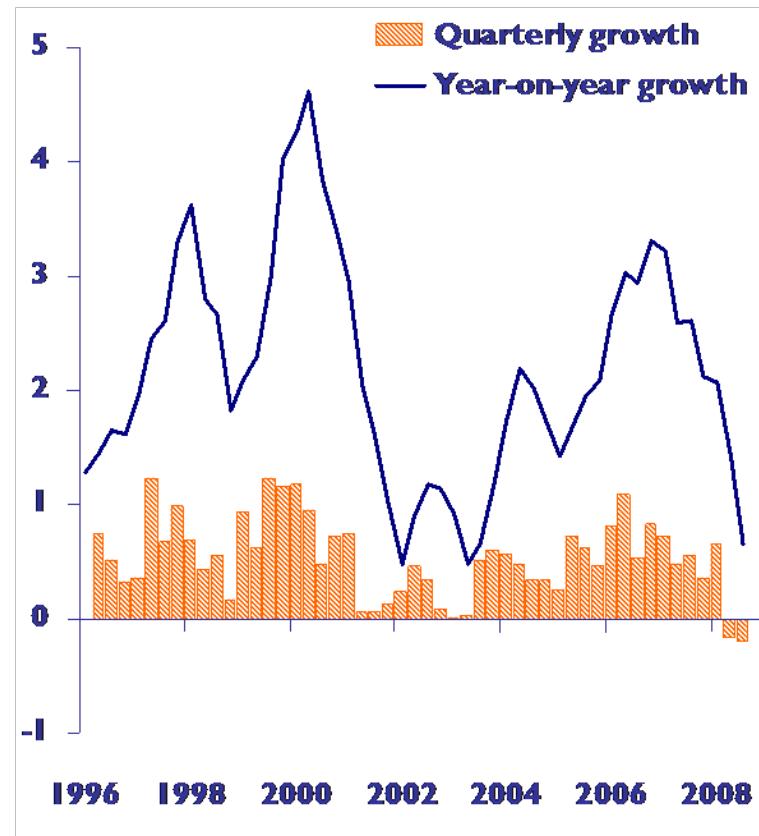
Rad u 4 smjene za dostizanje propuštenog i problem plaćanja prekovremenih po postojećim Zakonskim i Ugovornim obvezama iako poduzeća za isto nisu kriva

recesija u EU

...smanjenje aktivnosti u Euroregiji

Godina	Prosječni godišnji rast
1999	2.8
2000	4.0
2001	1.9
2002	0.9
2003	0.8
2004	1.9
2005	1.8
2006	3.0
2007	2.6

rast realnog BDP u Euroregiji
(promjene u %)

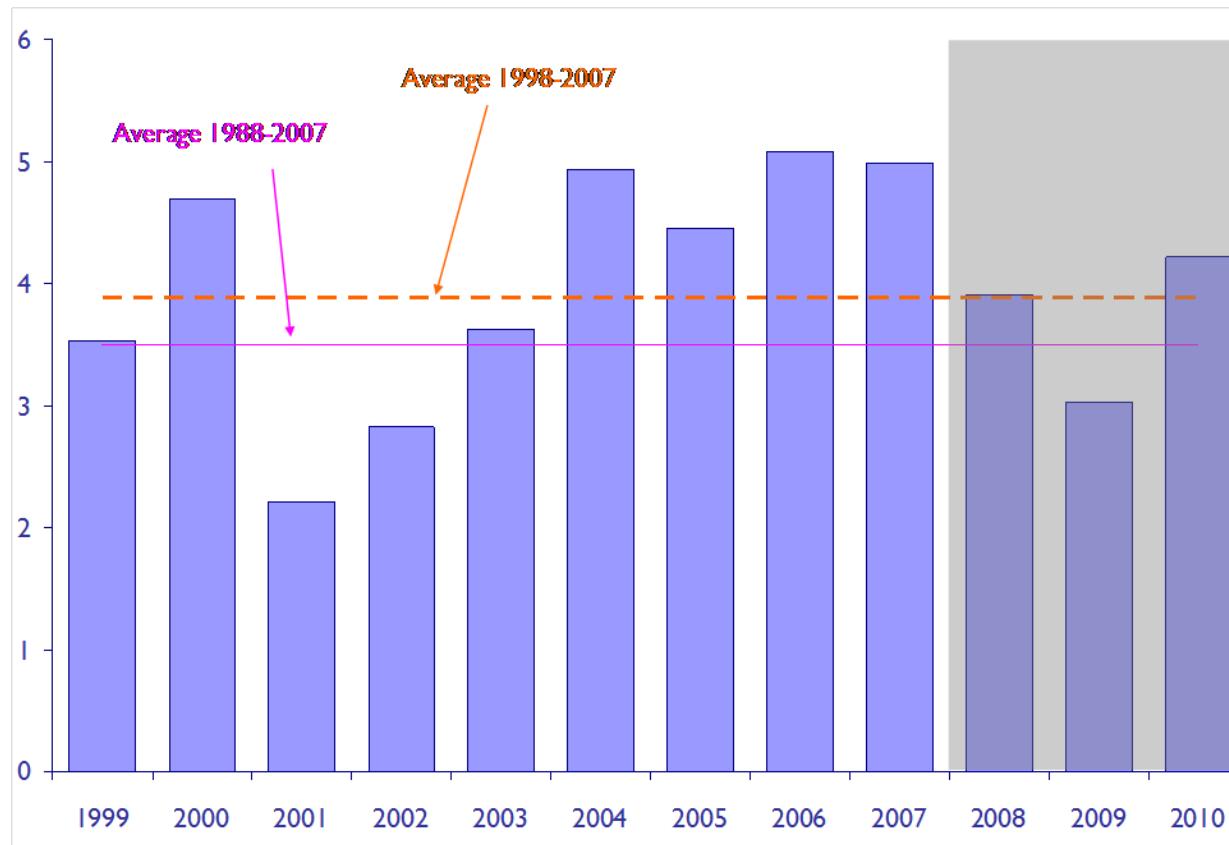

Source: Eurostat. Latest observation: Q3 2008.

...pogoršanje vanjskog okruženja

Rast BDP - Svijet

(promjene u %)

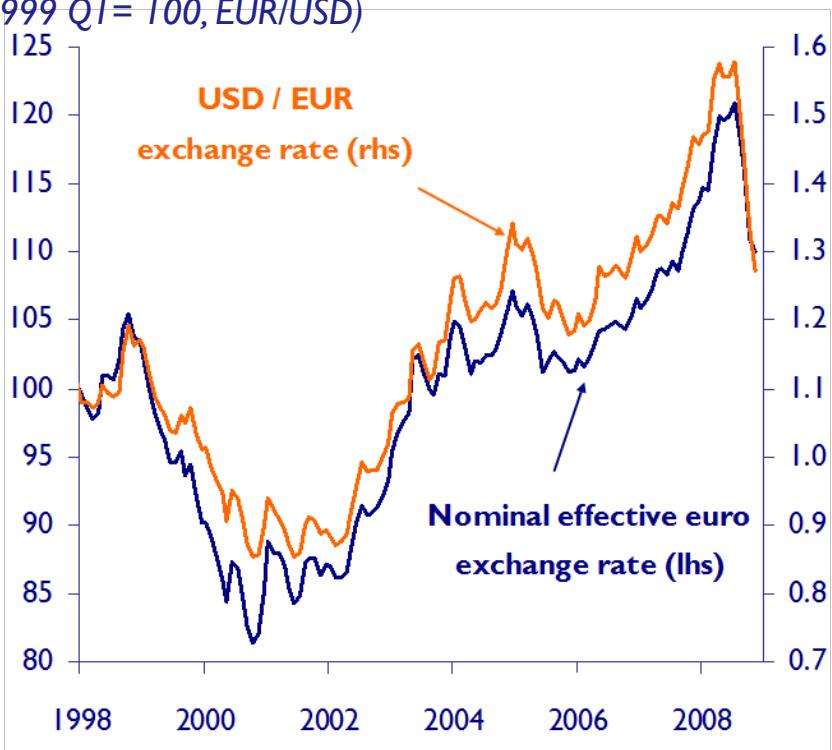

Source: IMF

...globalni rast cijena trajnih dobara

Realni efektivni tečaj Eura u odnosu na tečaj američkog dolara

(1999 Q1 = 100, EUR/USD)

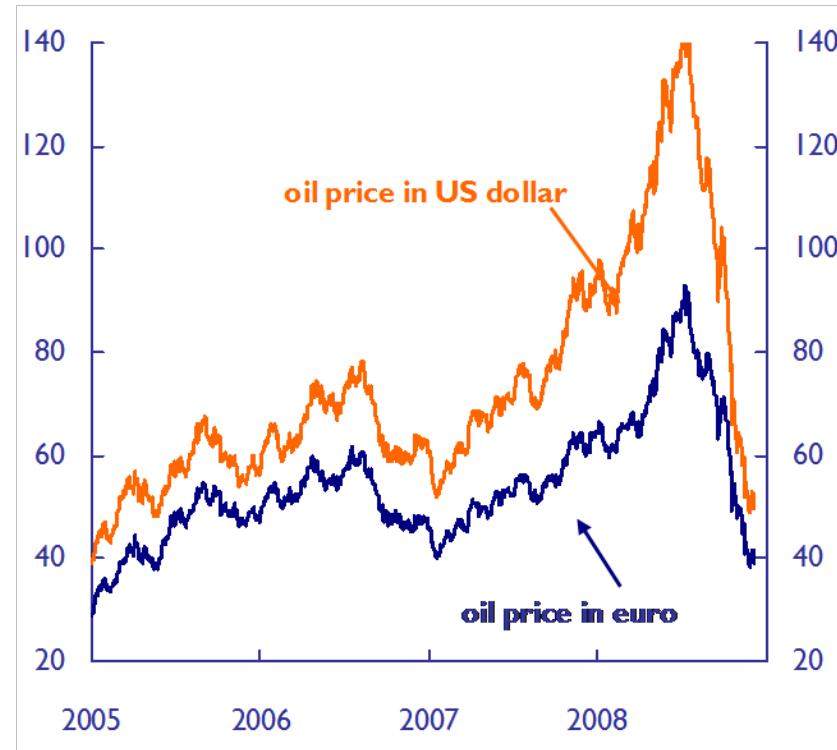

Source: ECB.

Last observation: December 2008.

Kretenje i rast/pad cijena nafte

(sirova nafta: USD i EUR po barelu

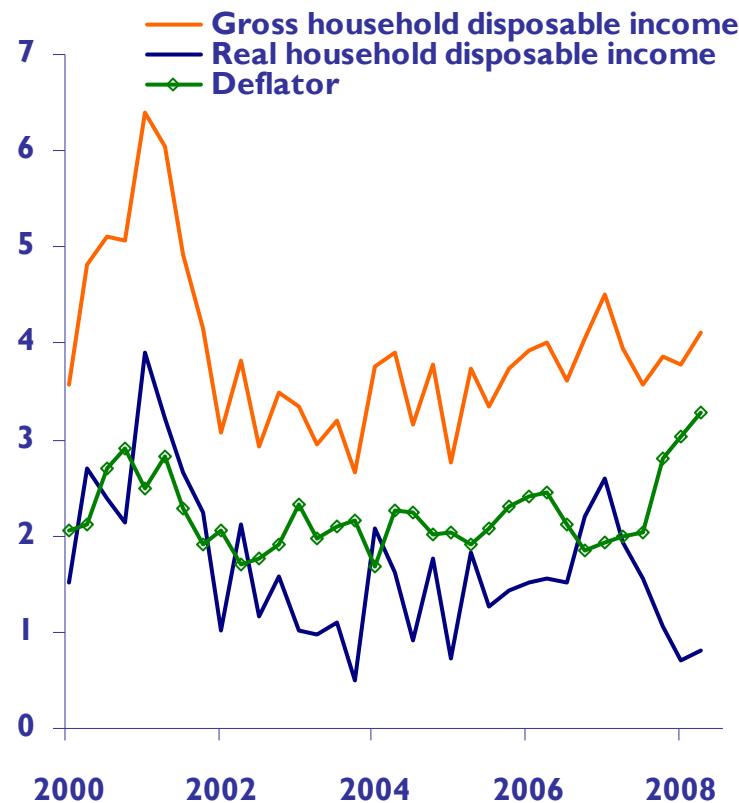

Source: Bloomberg and ECB.

Last observation: 4 December 2008.

... inflacija i pad kupovne moći

raspoloživi dohodak kućanstava (godina-na-godinu - rast ne-sezonskih prilagođenih podataka)

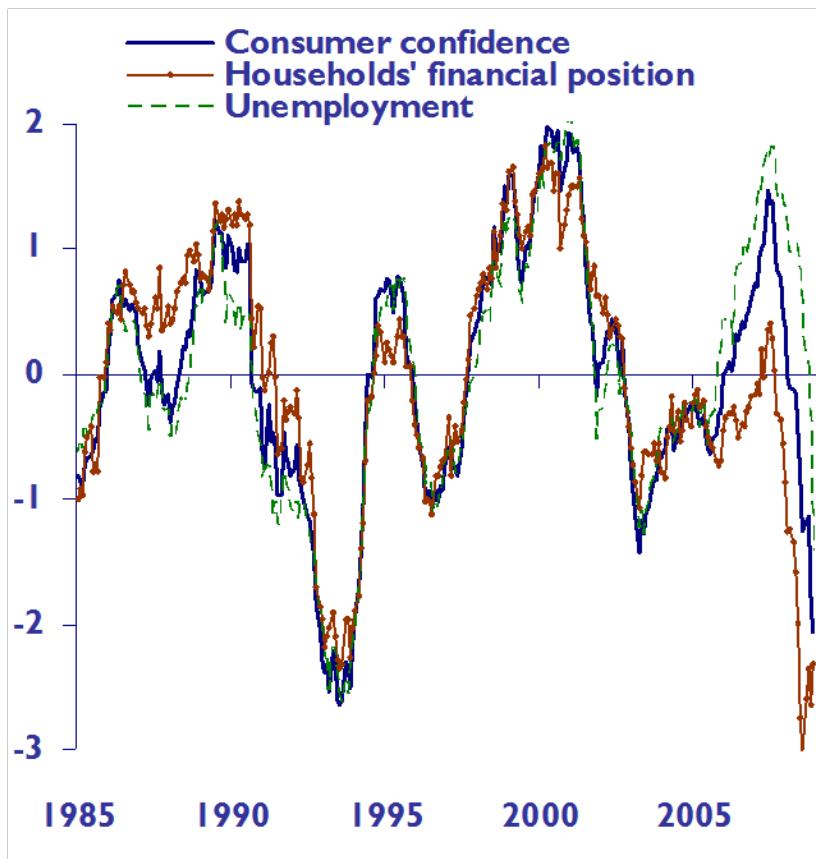

Source: Eurostat and ECB
Latest observation: 2008 Q2

...nisko samopouzdanje i pad bogatstva kućanstava

Povjerenje potrošača

(standardised survey balances*)

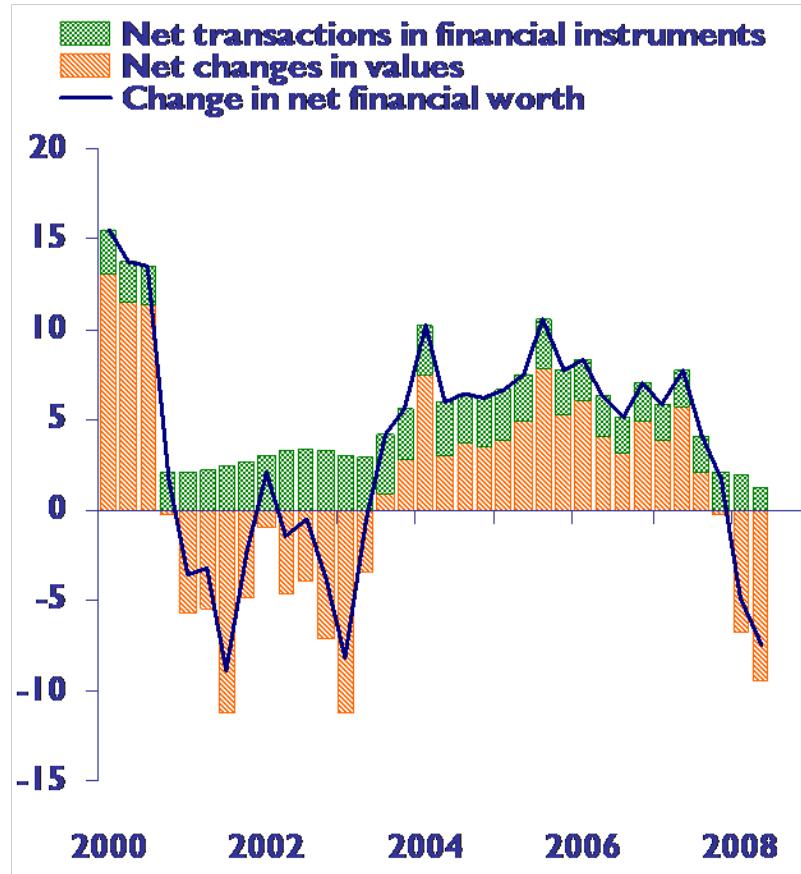
Source: European Commission.

Latest observation: November 2008.

* Survey balances less mean and divided by standard deviation.

Financijska snaga kućanstava

(quarterly changes in household net financial assets)

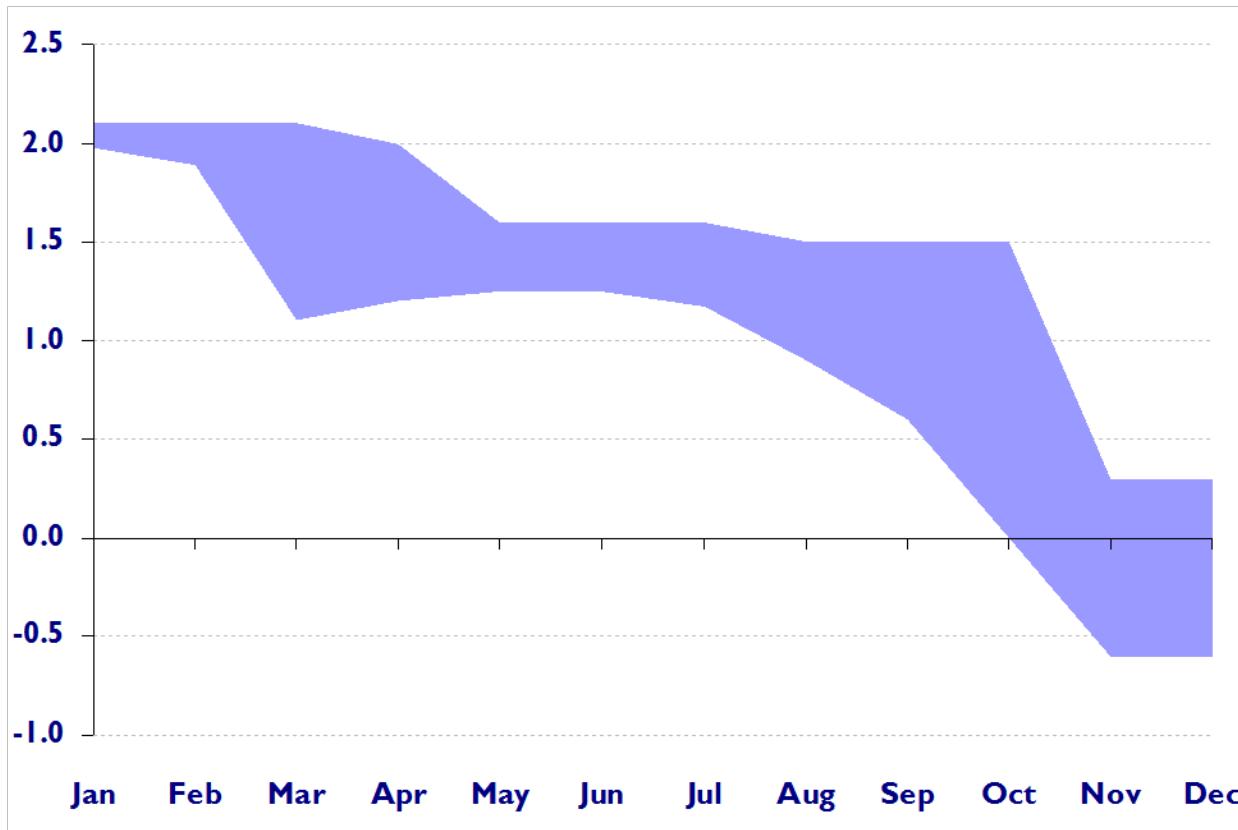
Source: Eurostat and ECB

Latest observation: 2008Q2.

... revidirane prognoze rasta kreću upadljivo dolje

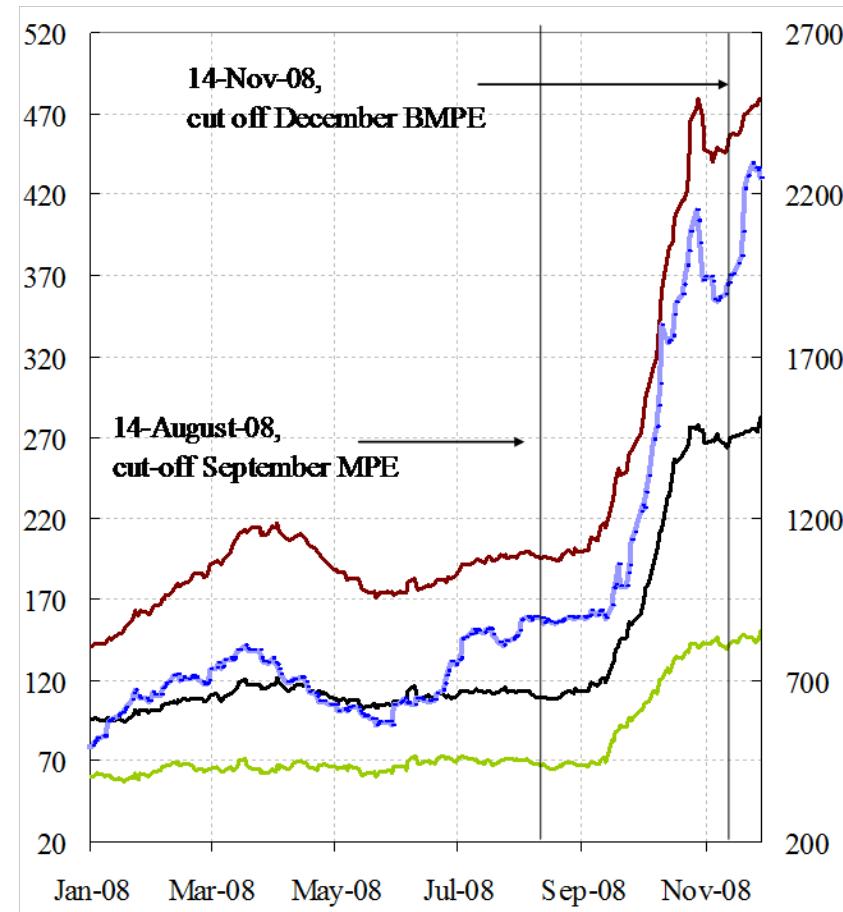
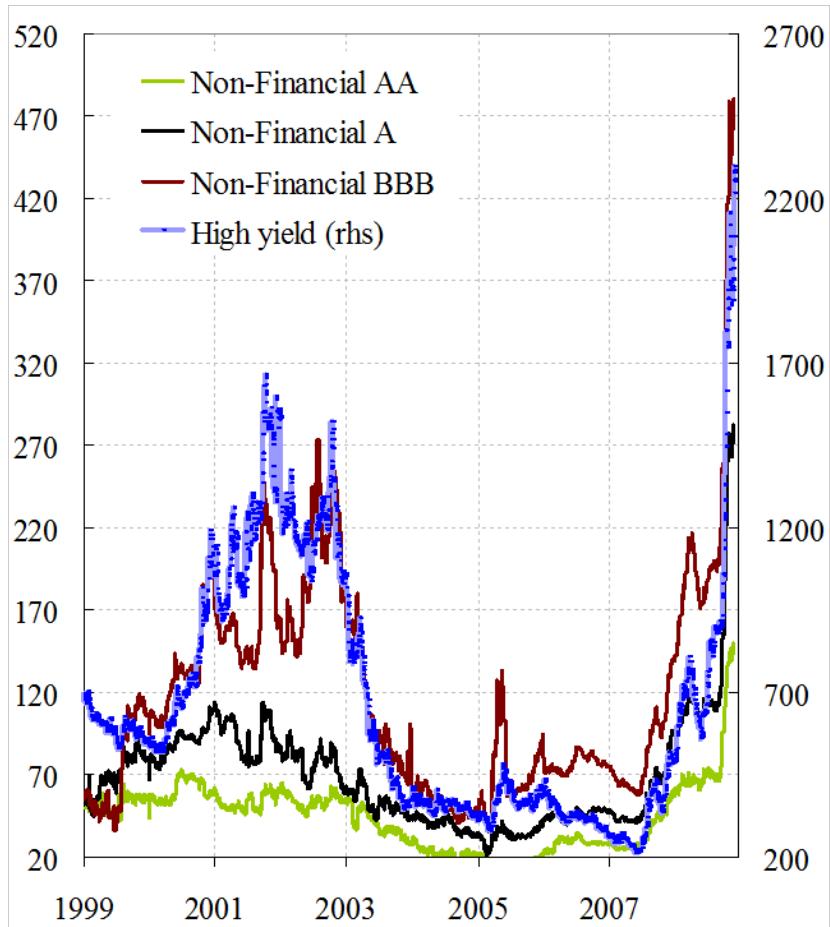
Prognoze godišnji rast realnog BDP-u 2009

prikazuje raspon projekcije iz međunarodnih institucija i privatnog sektora

Sources: IMF, European Commission, OECD, ECB, Eurozone Barometer, Consensus Economics

...znatno smanjene mogućnosti financiranja

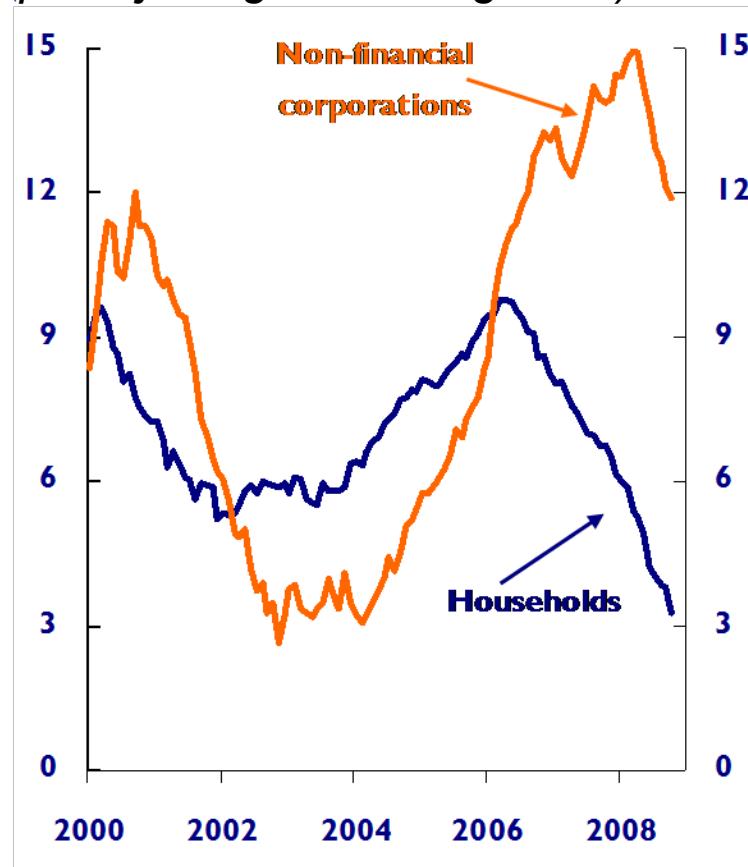

Source: ECB.

Note: Latest observation refers to 28 November 2008.

... ali ne i naglo zaustavljeni

zajmove za privatni sektor
(promjene godina-na-godinu)

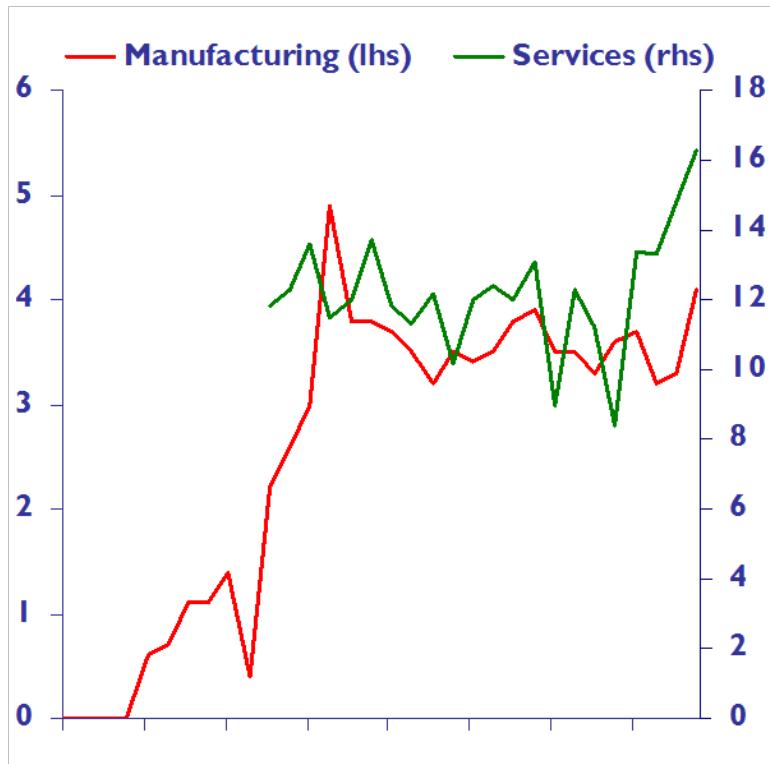

Source: ECB BSI data.
Last observation: October 2008

... zadržavajući za buduću raspoloživost kredita

Financijski faktori kao ograničenje za proizvodnju

(postotni udio tvrtki koje su identificirali financijskih faktora kao ključne)

- povećane poteškoće u osiguranju sredstva čak i pri visokim kamatama
- zahtjevi za reprogramiranje postojećih kredita
- poteškoće u dobivanju novih kredita
- teško je financirati nove investicije i projekti
- mala i srednja poduzeća u najvećim problemima

Source: European Commission
Latest observations: October 2008

U kojem je stanju industrija RH dočekala krizu

Sindrom “duplih škara”

2. škare –režu brzo i snažno temelje industrije

Druge škare režu brzo i snažno i to temelje
oslabljenih hrvatskih neto industrijskih
izvoznika

Utjecaj globalne krize

Otkazani ugovori i dodatan pritisak na gubitak poslova

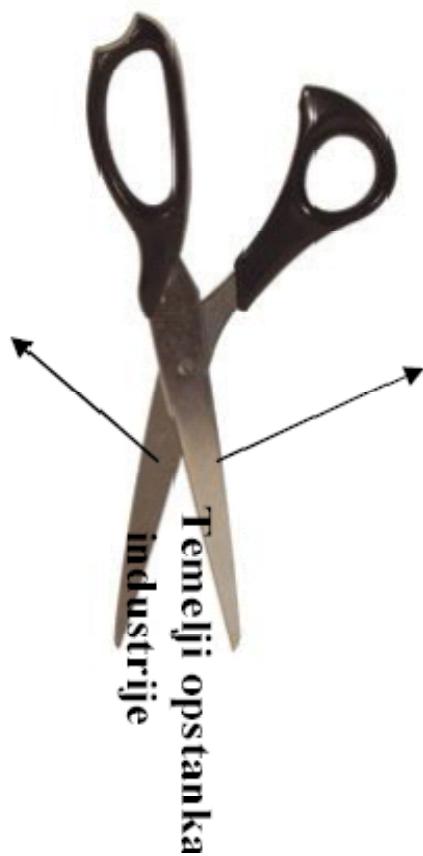
U 11 i 12 mjesecu smanjenje narudžbi u prosjeku između 20 i 30% u odnosu na 2008. Pritisak stranih kupaca kojima je smanjena potražnja na daljnje otkazivanje ugovora „s ciljem prebacivanja odgovornosti na naša poduzeća“

Nelikvidnost

Skraćivanje rokova plaćanja prema državi i produženje plaćanja države prema poslovnom sektoru

Problem financiranja

Smanjenje količine plasmana te rast cijena novca i kredita

Plinska kriza

Direktne štete na postrojenjima

Uništenje strojeva i opreme zbog zamrzavanja i puknuća nastalih kao posljedica neisporuke plina i temperatura koje su bile u minusu.

Poslovne štete

Zakašnjenje isporuke (plaćanje penala i otkazivanje ugovora)

Bolovanja

Rad nekih poduzeća i djelatnika na minusima

Trošak alternativnog energenta za grijanje ili pokretanje strojeva

Rast troškova energetika u 1. mjesecu za 90%

Plaćanje prekovremenih u dostizanju rokova

Rad u 4 smjene za dostizanje propuštenog i problem plaćanja prekovremenih po postojećim Zakonskim i Ugovornim obvezama iako poduzeća za isto nisu kriva

Plinska kriza

...posljedice plinske krize

45,4% poduzeća je imalo posljedice zbog plinske krize

14% zamjenilo plin drugim energentom – imalo troškove zamjenskog energenta

11% prekinuli dio proizvodnje – imali indirektne štete

10,3% smanjili proizvodnju – imali indirektne štete

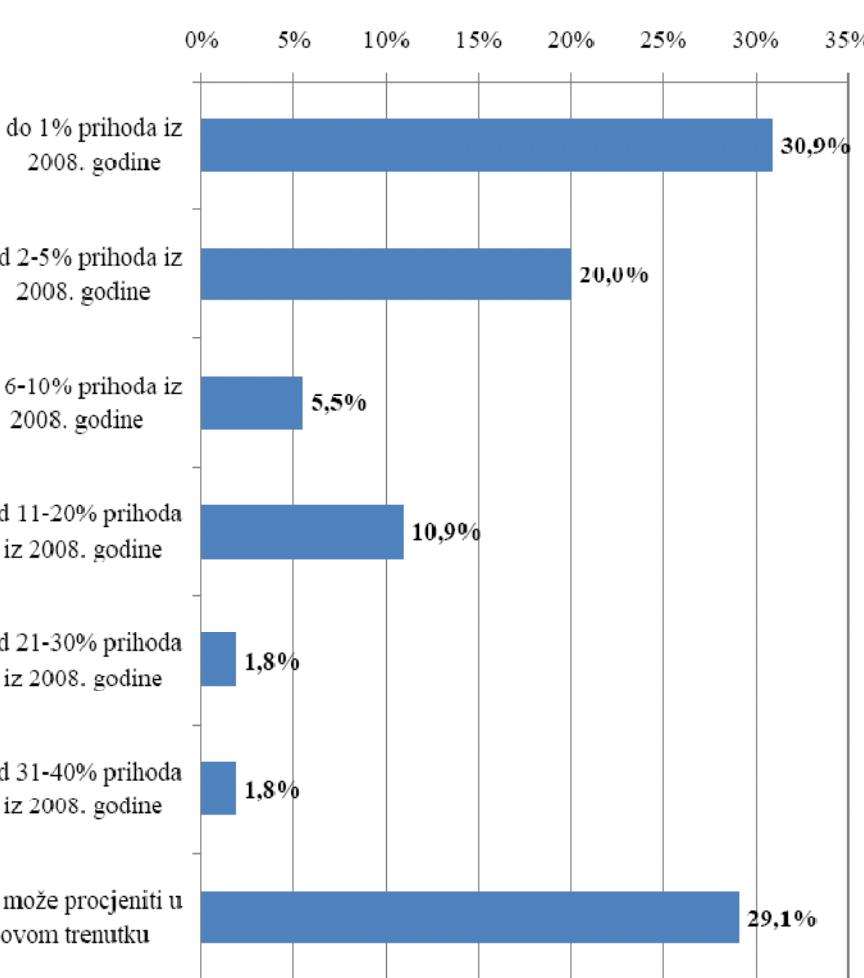
7,6% prekinuli proizvodnju u potpunosti i imali štetu na postrojenjima i poslali ljudе na prisilni dopust

1,7% radili bez grijanja - dio radnika završio na bolovanju

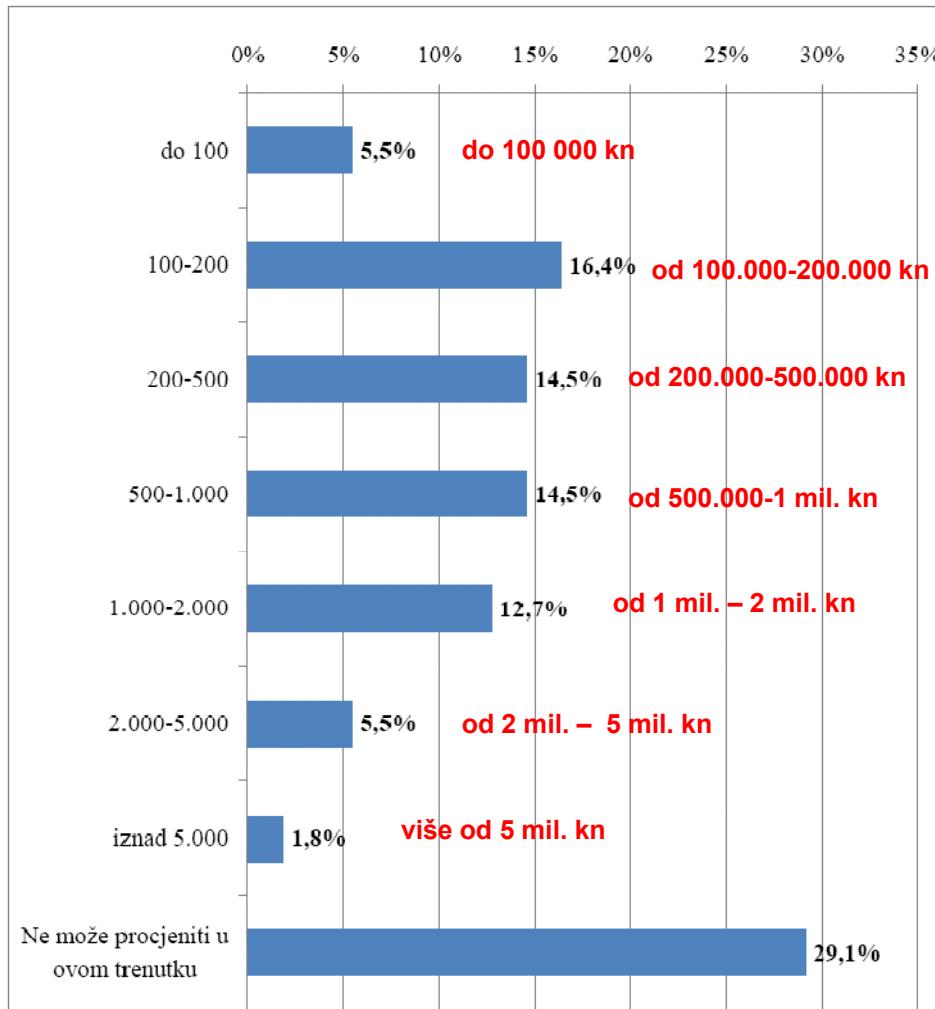
Posljedice plinske krize na poslovanje poduzeća	količina	udio
Ne koristimo plin i nismo imali nikakvih posljedica u proizvodnji	47	40,2%
Zamjenili smo plin drugim energentima i nismo imali veće probleme	16	13,7%
Prekinuli smo dio proizvodnje u kojem koristimo plin	3	11,1%
Smanjili smo ukupnu proizvodnju zbog mjera štednje plina	12	10,3%
Prekinuli smo proizvodnju zbog tehnološke ovisnosti o plinu	5	4,3%
Nisu nam iskopčali plin*	4	3,4%
Zaposlene/dio zaposlenih smo poslali na prisilni dopust	3	2,6%
Uništen nam je jedan dio postrojenja	2	1,7%
Plin koristimo za grijanje, ali ne i u proizvodnji*	2	1,7%
Bili smo bez grijanja u pogonu, dio radnika završio na bolovanju*	2	1,7%
Nismo imali nikakve posljedice na proizvodnju*	2	1,7%
Koristimo druge energente*	1	0,9%
Ne koristimo plin*	1	0,9%
Nije utjecalo na naše poslovanje*	1	0,9%
Plin koristimo u manjem dijelu proizvodnje i nismo imali problema*	1	0,9%
Investirali smo u alternativna goriva*	1	0,9%
Smanjili smo poslovne aktivnosti*	1	0,9%
Vrlo smo mali potrošač plina*	1	0,9%
Nije bilo posljedica jer korisimo i struju*	1	0,9%
Smanjili smo grijanje i bez posljedica na proizvodnju*	1	0,9%
UKUPNO	117	100,0%

...posljedice plinske krize

Visina direktne i indirektne štete
ne isporuke plina
(udio u prihodu iz 2008. godine)?

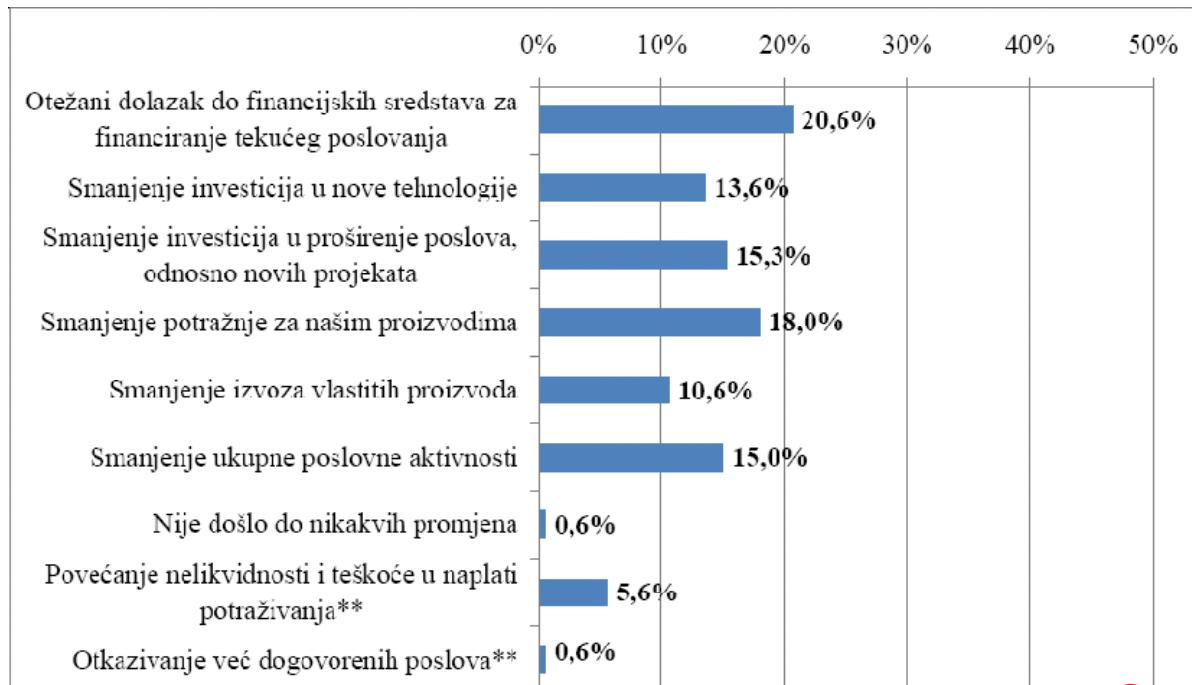
Visina štete u absolutnim iznosima
(u 000 kuna)

**posljedice “duplih
škara” TTPR efekt
(troškovi, tečaj,
plin i recesija) na
Hrvatsku
industriju**

...posljedice recesije na poslovanje poduzeća

Posljedice globalne krize za **82,9% poduzeća** očituju se u **gubitku postojećih tržišta** dok je **83,7% poduzeća** globalna kriza **zaustavila put do novih kupaca** kroz nove projekte i investicije u nove tehnologije. Za **59% poduzeća** globalna se kriza odrazila kroz **probleme financiranja** dok problem nelikvidnosti za sada osjeća 16,2% poduzeća.

Posljedice krize	količina	udio u grupi	udio u uzorku
Otežani dolazak do finansijskih sredstava za financiranje tekućeg poslovanja	70	20,6%	59,8%
Smanjenje investicija u nove tehnologije	46	13,6%	39,3%
Smanjenje investicija u proširenje poslova, odnosno novih projekata	52	15,3%	44,4%
Smanjenje potražnje za našim proizvodima	61	18,0%	52,1%
Smanjenje izvoza vlastitih proizvoda	36	10,6%	30,8%
Smanjenje ukupne poslovne aktivnosti	51	15,0%	43,6%
Nije došlo do nikakvih promjena	2	0,6%	1,7%
Povećanje nelikvidnosti i teškoće u naplati potraživanja**	19	5,6%	16,2%
Otkazivanje već dogovorenih poslova**	2	0,6%	1,7%
UKUPNO*	339	100,0%	

....poduzete mjere "protiv recesije i duplih škara"

Poduzete mjere	kolичина	udio u grupi	udio u uzorku n=117**	udio u uzorku n=98***
Smanjili smo broj zaposlenih (otkaz ili neprodužavanje ugovora o radu)	38	14,1%	32,5%	38,8%
Smanjili smo broj radnih dana, odnosno radnih sati	11	4,1%	9,4%	11,2%
Smanjili smo plaće zaposlenicima i menadžerima	17	6,3%	14,5%	17,3%
Zadržali smo plaće na istoj razini, bez usklajivanja s rastom troškova života	46	17,1%	39,3%	46,9%
Smanjili smo cijene svojih proizvoda	35	13,0%	29,9%	35,7%
Smanjili smo troškove poslovanja snižavanjem ulaznih cijena sirovina i repromaterijala	32	11,9%	27,4%	32,7%
Smanjili smo troškove za marketing, istraživanja i razvoj, obrazovanje	53	19,7%	45,3%	54,1%
Smanjili smo troškove poslovanja smanjenjem troškova voznog parka	18	6,7%	15,1%	18,1%
Smanjenje svih troškova u ovoj godini*	6	2,2%	5,1%	6,1%
Nemamo što više smanjiti, sve smo smanjili do krajnjih granica izdržljivosti	2	0,7%	1,7%	2,0%
Nešto drugo*	11	4,1%	9,4%	11,2%
UKUPNO	169	100,0%		

Čak **83% hrvatskih industrijalaca** su **poduzeli** sukladno svojim scenarijima **protiv krize** nekoliko paralelnih mjer i to je **33% poduzeća** je do sada smanjilo broj **zaposlenih**, **39% njih** je kao mjeru **zadržalo plaće na istoj razini** a **30% poduzeća** je **zbog smanjene potražnje smanjilo cijene** svojih proizvoda te kada se tome doda da je čak **45 % poduzeća smanjilo troškove za marketing, istraživanja** Složenost stanja industrije pokazuje naglašena cjenovna konkurenca koja će u postojecim uvjetima ako će kriza potrajati tražiti daljnja otpuštanja.

...predviđene posljedice nepoduzimanja mjera za spas industrijskih radnih mjesta

Scenariji izlaska iz krize	količina	udio u grupi	udio u uzorku n=117**	udio u uzorku n=110**
Smanjenje proizvodnje	55	20,8%	47,0%	56,1%
Smanjenje broja zaposlenih	74	28,0%	63,2%	75,5%
Prodaja poduzeća	6	2,3%	5,1%	6,1%
Udruživanje sa strateškim partnerom ili partnerima iz zemlje	21	8,0%	17,9%	21,4%
Udruživanje sa strateškim partnerom ili partnerima iz inozemstva	20	7,6%	17,1%	20,4%
Izmještanje poduzeća/njegovih dijelova u druge dijelove Hrvatske s manjim troškovima poslovanja	9	3,4%	7,7%	9,2%
Izmještanje poduzeća/njegovih dijelova u zemlje regije s manjim troškovima poslovanja	15	5,7%	12,8%	15,3%
Zatvaranje dijelova proizvodnje	25	9,5%	21,4%	25,5%
Zatvaranje tvornice (privremeno)	15	5,7%	12,8%	15,3%
Likvidacija poduzeća	8	3,0%	6,8%	8,2%
Nešto drugo*	9	3,4%	7,7%	9,2%
Ništa se neće tako dramatično promijeniti da će trebati takve promjene raditi	7	2,7%	6,0%	7,1%
UKUPNO	264	100,0%		

U slučaju da kriza potraje čak **63% industrijalaca će smanjiti broj zaposlenih**. Čak **47% poduzeća će smanjiti proizvodnju** ili pak **21% njih će zatvoriti dio proizvodnih pogona** a čak **13 % njih će privremeno a 6% potpuno zatvoriti cijelu tvornicu**. Ako kriza potraje a ne budu poduzete adekvatne mjere, **8% poduzeća će izmjestiti poslovanje** u druge dijelove RH no čak **13 % poduzeća će izmjestiti poduzeća u zemlje regije**.

**...dinamika novo prijavljenih nezaposlenih iz
prerađivačke industrije do 2 mjeseca 2009. i
usporedba sa istim razdobljem prije 1 god.**

A	B	C	D
Novoprijavljeni nezaposleni	Prerađivačka industrija 2007.	Prerađivačka industrija 2008.	Index C/B
9.mjesec	2213	2700	1,22
10.mjesec	2609	3045	1,17
11.mjesec	2484	3004	1,21
12.mjesec	2479	3799	1,53
1. mjesec	3555	5313	1,49
2. mjesec	2523	4183	1,66
Ukupno	15863	22044	1,39

Najugroženiji industrijski sektori RH

- **Najmanje ugroženi sektori**
- Prehrambena industrija
- **Ugroženi sektori padom prodaje U RH**
- Kemijska industrija
- Proizvodnja poljoprivredne mehanizacije
- **Najugroženiji sektori ukupnim stanjem u industriji**
- Tekstilna industrija
- Papirna industrija
- Autoindustrija
- Brodogradnja
- **Kritično stanje**
- Drvna industrija i industrija namještaja

Usporedba najugroženiji industrijski sektori RH i Balkana BK 6

...BK 6 , pokazatelji

- Globalno 5.718 milijuna eura vrijedna proizvodnja namještaja je proizvedena u BK6
- BK 6 imaju 260.835 zaposlenih u 45 114 poduzeća.
- Stopa rasta proizvodnje je prilično visoka u prosjeku gotovo 15%
- S izuzetkom Grčke, proizvođači namještaja u regiji i izvoze više od polovice proizvodnje.
- Produktivnost po radniku je četvrtina prosjeka EU27

	EU 27	BK 6	Bugarska	Hrvatska	Grčka	Rumunjska	Slovenija	Turska
Rast proizvodnje (%)	1,1	14,9	11,1	7,5	25,6	8,6	11,7	18,3
Omjer izvoza (% proizv.)	36,7	52,3	67,1	47,2	3,1	74,9	98,2	38,2
Produktivnost po radniku (€)	84050	21932	14275	37653	38880	13367	80600	20060
Proizvodnja / BDP (%)	0,9	1,1	1,4	1,5	0,6	1,9	3,8	0,8
Pokrivenost tržišta uvozom	37,2	47,3	44,2	53,1	31,9	43,3	98,2	25,1
Rast izvoza (%)	6,1	16,6	10,2	7	2,5	7,5	11,7	23,8
Proizvodnja po zaposlenom (u €)	201	49	37	95	88	54	496	26

Paket hitnih mjera za spas industrijskih radnih mesta

...mjere za spas industrijski radnih mesta

1. Likvidnost

Rokovi plaćanja javnim poduzećima i državi

Kreditiranje industrije - produženje roka plaćanja javnim poduzećima i državi (Carina sa 10 na 30 dana, PDV sa 30 na 60), (HEP-u se sada plaća u roku od 7 ili 15 dana, i dana)

2. Financiranje i garancije

Interventni fond, HBOR,

Direktnim kontrolom kredita osigurati pretpostavke za nastavak kreditiranja prema industrijskom sektoru i gospodarskom rastu

3. Zadržavanje zaposlenosti

Skraćivanje radnog tjedna na 32 dana i Uredba o skraćenju radnog tjedna

4. Troškovno rasterećenje i povećanje profitabilnosti industrije

Smanjenje ukupnih parafiskalnih nameta linearno po stopi od 20% godišnje

5. Poticanje potražnje za proizvodima domaće industrije

Nadzirana javna nabava, diferenciranim stopama PDV-a povećati potražnju za proizvodima domaće preradivačke industrije;

**Hrvatska
industrija u
2015 ?**

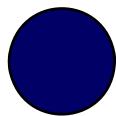
4 scenarija hrvatske industrijske budućnosti

1.

Dobro došli

Reaktivno

Integrirano

Proaktivno

2.

Vrla Nova Hrvatska

Reaktivno

Integrirano

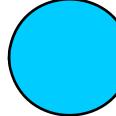

Proaktivno

3.

Ne integrirano

Integrirano

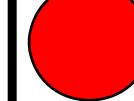
Reaktivno

Proaktivno

4.

Ne integrirano

Integrirano

Reaktivno

Proaktivno

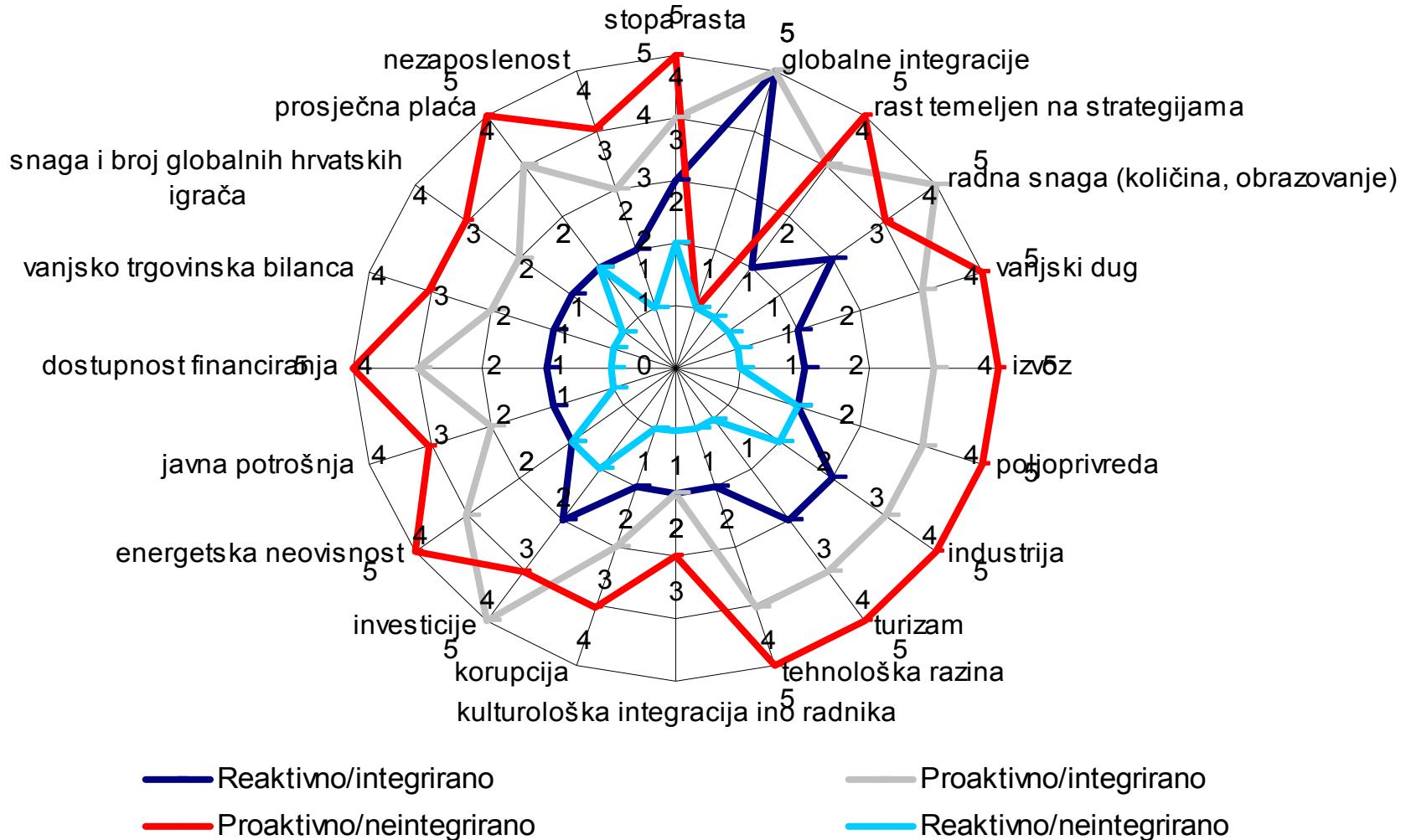
Nera

Ne integrirano

Lisica

4 scenarija hrvatske industrijske budućnosti 2008.-2015.

Dokument izrađen od 9.-12.mj.2007.

4 scenarija hrvatske industrijske budućnosti 2008.-2015.

Dokument izrađen od 9.-12.mj.2007.

Što se do danas ostvarilo?

- Proglašenje ZERPA je odgođeno do dalnjega (do ulaska u EU).
- U poljoprivredi se smanjuju poticaji, a povećava nezadovoljstvo seljaka.
- Javljuju se prvi znakovi nestabilnosti u regiji (Kosovo i Republika Srpska), ali i prva negativna kretanja u Europskoj uniji.
- U BiH su stvorena tri kantona na nacionalnoj osnovi s prigušenom tendencijom prijetnje odcjepljenja Republike Srpske i njenog priključenja Srbiji radi kompenzacije gubitka Kosova (tada je Kosovo bilo sastavni dio Srbije)
- Ojačale su i prekoatlantske veze sa SAD-om, koji na Hrvatsku gleda svojih europskih partnera
- Slovenija napreduje unutar Europske unije, no stalno nastoji postavljati izvjesne uvjete i prepreke Hrvatskoj kao na jednog od
- U svim industrijskim granama započeli prvi znakovi recesije.
- Nagovještaj povratka MMF-a

Hvala na pažnji